

Aangepaste Programmabegroting 2019

GGD Hollands Noorden

Bezoekadres: Hertog Aalbrechtweg 22, 1823 DL Alkmaar

Postadres: Postbus 9276, 1800 GG Alkmaar

www.ggdhollandsnoorden.nl

versie 20180822

Inhoudsopgave	Blz.
Voorwoord	3
1 Beleidsbegroting	4
1.1 Taken, Ambities en Programma's	4
1.2 Middelen	4
2 Programmaplannen 2019	8
2.1 Programma Jeugd	8
2.2 Programma Infectieziektebestrijding	12
2.3 Programma Kwetsbare Burger	16
2.4 Programma Veilig Thuis	19
2.5 Programma Onderzoek, Beleid & Preventie	21
3 Paragrafen	24
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	24
3.2 Financiering	27
3.3 Bedrijfsvoering	29
3.4 Kapitaalgoederen	29
3.5 Overhead	30
3.6 Financiële begroting 2019	31
3.6.1 Overzicht baten en lasten	31
3.6.2 Meerjarenraming 2019-2022	34
3.6.3 Uitgangspunten voor het opstellen begroting 2019	35
3.6.4 Overzicht gemeentelijke bijdragen per gemeente 2019	36
Bijlage 1 – Overzicht wettelijke taken GGD	40
Bijlage 2 – Overzicht baten en lasten per categorie	41
Bijlage 3 – Overzicht baten en lasten per taakveld	43
Bijlage 4 – Begroting Veilig Thuis Noord-Holland Noord (bedrijfseconomisch)	44

Voorwoord

Voor u ligt de aangepaste programmabegroting 2019 van GGD Hollands Noorden (GGD HN) met de inhoudelijke programmaplannen en -ambities in relatie tot de beschikbare financiële middelen.

De programmabegroting 2019 is in augustus 2018 aangepast en is het besluit om de indexatie van de gemeentelijke bijdrage aan te passen verwerkt. Ook zijn de maatschappelijke resultaten voor een aantal speerpunten op verzoek van de gemeenteraden geconcretiseerd. Verder is de programmabegroting voor Veilig Thuis Noord-Holland ontvlochten en is in bijlage de bedrijfseconomische begroting toegevoegd.

De begroting 2019 sluit hierdoor met een positief saldo van € 180.000. De meerjarenbegroting tot 2022 geeft ook jaarlijks een positief saldo van € 180.000. Hiermee wordt de komende jaren de algemene reserve opgebouwd.

De ambities voor 2019 zijn in de kaderbrief al aangekondigd en worden in deze programmabegroting verder uitgewerkt. De GGD wil met zijn dienstverlening aansluiten bij de veranderende samenleving en de nieuwe taken van gemeenten. Om dit mogelijk te maken, investeert en innoveert de GGD intern en samen met zijn ketenpartners. De focus van de GGD verandert: van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Wij gaan uit van het functioneren, de veerkracht en eigen regie van burgers.

De programma's binnen de GGD hebben daarnaast ook eigen aandachtspunten. Binnen de JGZ zijn dit schoolverzuim, kindermishandeling en armoede. Binnen het programma kwetsbare burgers zijn personen met verward gedrag, statushouders aandachtspunten. Binnen het programma infectieziekten zijn antibioticaresistentie, seksuele gezondheid, prostitutie en medische milieukunde aandachtspunten. En bij Veilig Thuis is de herziene meldcode een speerpunt. GGD breed staan het GGD rampen opvang plan en de omgevingswet in de aandacht.

Alkmaar, augustus 2018

Edward John Paulina
Directeur GGD Hollands Noorden

1 Beleidsbegroting

1.1 Taken, Ambities en Programma's

Taken

Basistaken van GGD Hollands Noorden zijn: kennis hebben van en informatie geven over de gezondheid van de inwoners, het organiseren van collectieve preventie (preventie gericht op alle inwoners), uitvoering van infectieziektebestrijding en uitvoering van de taken op het terrein van jeugdgezondheid. Een belangrijk deel van de taken van de GGD concentreert zich in het 'voorveld' (preventie, signaleren, monitoren), maar de GGD voert ook vangnettaken voor de gemeenten uit. Met de decentralisaties in het sociaal domein zijn ook nieuwe taken bij de GGD neergelegd: WMO toezicht en Veilig Thuis. De GGD bundelt kennis en expertise regionaal en (inter)nationaal en zet deze lokaal en regionaal in.

Ambities

De GGD wil met zijn dienstverlening aansluiten bij de veranderde samenleving en de nieuwe taken van gemeenten. Om dit mogelijk te maken, investeert en innoveert de GGD intern en samen met zijn ketenpartners in nieuwe manieren van zorgverlening.

Programma's

GGD Hollands Noorden heeft zijn werkzaamheden verdeeld in een aantal programma's, te weten

1. Jeugd
2. Infectieziekten
3. Kwetsbare Burger
4. Veilig Thuis
5. Onderzoek, Beleid en Preventie

In de begroting 2019 wordt Veilig Thuis voor het eerst als apart programma opgenomen. Voorheen viel Veilig Thuis onder Kwetsbare Burgers.

1.2 Middelen

Algemeen

Uitgangspunt voor de primaire begroting 2019 is de begroting 2018 na de 2e wijziging. De begroting 2019 is vervolgens uitgewerkt op basis van de door het Algemeen Bestuur op 21 februari 2018 vastgestelde kaderbrief 2019. De GGD kon zich, evenals andere gemeenschappelijke regelingen, niet verenigen met de bij de kaderbrief voorgestelde berekening van indexering van de gemeentelijke bijdrage.

Het algemeen bestuur heeft op 25 april 2018 in meerderheid besloten om de GGD berekening van de indexering onafhankelijk (extern) te laten toetsen en de uitkomsten daarvan te volgen. Daartoe is opdracht gegeven aan BDO Accountants. Het externe advies van BDO Accountants is op 5 juli 2018 ontvangen in het Algemeen Bestuur van 11 juli 2018 besproken. BDO concludeert dat de wijze van berekening van de indexaties zoals door GGD HN toegepast juist is en overeenkomstig de uitgangspunten gemeenschappelijke regelingen is. Ook de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord past dezelfde wijze van berekening toe. In haar vergadering van 11 juli 2018 heeft het Algemeen Bestuur een besluit tot aanpassing van de indexatie van de gemeentelijke bijdrage bekrachtigd. In de 2^e wijziging van de begroting 2018 zijn de gevolgen hiervan verwerkt en deze zijn ook meegenomen in de begroting 2019.

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

GGD Hollands Noorden – totaal baten en lasten (bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	34.422	35.785	36.791
Totaal lasten	34.635	35.585	36.611
Resultaat	-213	200	180

Financiële (baten) wijzigingen (x € 1.000)

Begroting 2018 na 2 ^e wijziging (baten)		35.785
Indexering tarieven	360	
Indexering gemeentelijke bijdragen	739	
Detachering	-/- 90	
Bestemmingsreserve	-/- 3	
	<hr/>	1.006
Begroting 2019 (baten)		<hr/> <hr/>
		36.791

Indexering tarieven

Tarieven zijn geïndexeerd om autonome loon- en prijsontwikkelingen op te kunnen vangen. Dit zorgt voor een verhoging de baten van € 360.000.

Indexering gemeentelijke bijdragen

De gemeentelijke bijdragen over 2019 zijn gebaseerd op de structurele loon- en prijsontwikkelingen tot en met 2018 en vervolgens geïndexeerd naar 2019, waardoor de baten met € 739.000 toenemen.

Detachering

Vanwege het eindigen van een detachering nemen de baten met € 90.000 af.

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve Huisvesting West-Friesland is in het verleden gevormd voor investeringen in huisvesting aan de Maelsonstraat van € 353.000. In 2018 valt het laatste deel van de bestemmingreserve vrij en zorgt in 2019 voor een afname van de baten van € 3.000.

Financiële (lasten) wijzigingen (x € 1.000)

Begroting 2018 na 2 ^e wijziging (lasten)		35.585
Indexering lasten	1.084	
Implementatie digitaal dossier JGZ	85	
Mutaties personeel	-/- 143	
	<hr/>	1.026
Begroting 2019 (lasten)		<hr/> <hr/>
		36.611

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Indexering lasten

De indexering van de lasten bedraagt op basis van autonome loon- en prijsontwikkelingen € 1.084.000 ten opzichte van de begroting 2018.

Implementatie digitaal dossier JGZ

De implementatie van het nieuwe digitaal dossier zorgt met ingang van 2019 voor een toenemende exploitatielast van € 85.000 ten opzichte van de begroting 2018.

Mutaties personeel

Diverse personele mutaties zorgen voor een afname van de lasten van € 143.000.

Resultaat per programma

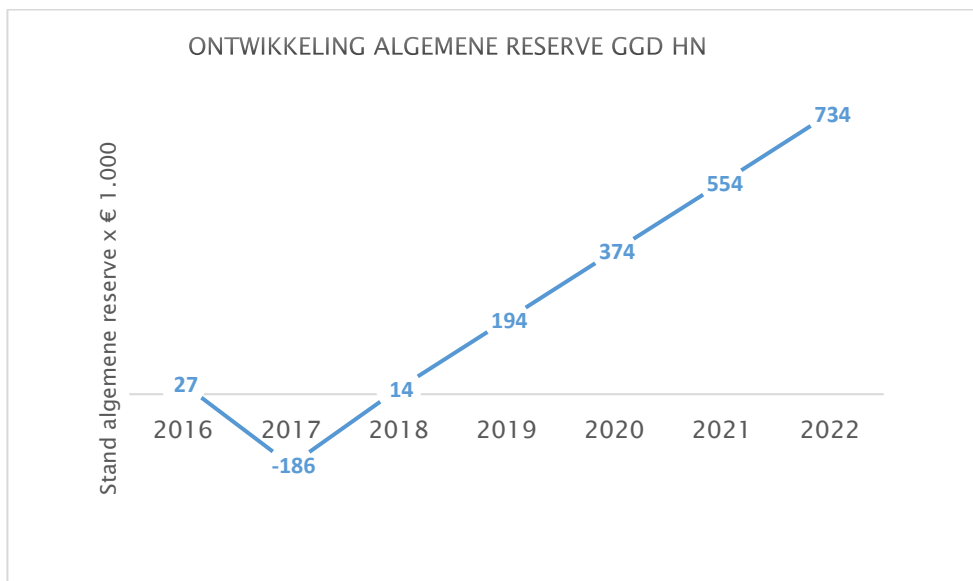
De indeling van de programma's is bij de begroting 2018 gewijzigd. Op grond van het Besluit Begroting Verantwoording is het programma overhead toegevoegd. Met ingang van begrotingsjaar 2019 zijn de activiteiten voor Veilig Thuis Noord-Holland Noord in een apart programma opgenomen. Voorheen was Veilig Thuis opgenomen onder het programma Kwetsbare Burger. De overhead is toegerekend in overeenstemming met de notitie overhead van de Commissie BBV.

Het resultaat per programma is in de onderstaande tabel samengevat.

Begroting 2019	Baten	Lasten	Saldo
Jeugd	22.131	15.352	6.778
Infectieziektebestrijding	5.907	4.304	1.603
Kwetsbare Burger	2.536	2.045	491
Onderzoek, Beleid & Preventie	2.150	1.385	765
Veilig Thuis	3.971	3.274	697
Algemene Dekkingsmiddelen			-
Overhead	97	10.202	-10.105
Heffing VPB			-
Bedrag onvoorzien			-
Saldo van baten en lasten	36.791	36.561	230
<i>Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves:</i>			
Jeugd			-
Infectieziektebestrijding			-
Kwetsbare Burger			-
Onderzoek, Beleid & Preventie		50	-50
Veilig Thuis			
<i>Mutatie reserves</i>	-	50	-50
Resultaat	36.791	36.611	180

Algemene reserve

De algemene reserve van GGD HN is na een financiële tegenvaller (afboeking projectkosten GGD-dossier) in 2016 aanzienlijk afgenomen en na onttrekking van het negatieve resultaat over 2017 zorgwekkend. Na de aanpassing van de indexering van de gemeentelijke bijdragen voor 2018 is het perspectief echter minder negatief. De begroting 2018 sluit na de tweede wijziging met een positief saldo van € 200.000, zodat de verwachting is dat de negatieve stand van de algemene reserve eind 2018 weer is ingelopen. Om te kunnen spreken van een financieel gezonde situatie, is een algemene reserve van enige omvang aanbevelenswaardig. De meerjarenraming van deze begroting geeft aan dat GGD HN hier de komende jaren aan gaat werken en wordt er ingezet op een meerjarig positief resultaat van €180.000 (0,5% van het begrotingstotaal). Het streven is om in 2022 een algemene reserve van € 734.000 te hebben opgebouwd. Hiermee blijft GGD HN binnen de kaders van de maximale stand van de algemene reserve (2,5% van het begrotingstotaal).

2 Programmaplannen 2019

2.1 Programma Jeugd

Inleiding

Het programma Jeugd richt zich op de volgende doelen:

- Het vroegtijdig signaleren, begeleiden, ondersteunen en monitoren van problemen bij het gezond en veilig opgroeien en ontwikkelen van kinderen en jeugdigen door middel van het Basispakket Jeugdgezondheidszorg.
- Het voorkomen en verminderen van de verspreiding van (infectie en) aangeboren ziekten door middel van screening van baby's van 2-5 dagen oud en uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma; het screenen van baby's tot 4 weken op aangeboren gehoorstoornissen door middel van de neonatale gehoorscreening.
- Het bevorderen van een gezonde ontwikkeling van kinderen en jeugdigen door middel van advisering, voorlichting, ondersteuning en begeleiding. Het afstemmen met en inschakelen van hulp op maat. Eventueel coördinatie van zorg op basis van de methode 1Gezin1Plan, gericht op het versterken van de eigen kracht en sociaal netwerk. Dit in samenwerking met het gezin/de jeugdige zelf en netwerkpartners binnen het sociaal domein (aansluitend op de wijkteams).
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl van kinderen, jeugdigen, jongeren en hun ouders/verzorgers door middel van advisering, voorlichting, opvoedingsondersteuning, cursussen, trainingen, school- en buurtprojecten. Zowel individueel als collectief.
- Het leveren van input voor lokaal, gemeentelijk en regionaal jeugdbeleid met behulp van registraties in het digitaal dossier Jeugdgezondheidszorg en gezondheidsonderzoeken.

Kaders

Het programma vindt voor het grootste deel legitimatie in de Wet Publieke Gezondheid. Daarnaast worden taken verricht in het kader van de Wet Leerplicht en de Jeugdwet. Aanvullingen op het programma zijn mogelijk door middel van verschillende subsidieregelingen.

De GGD sluit aan bij de landelijke preventieagenda JGZ die ontwikkeld is door GGD/GHOR Nederland, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid en ActiZ Jeugd. Naast onze reguliere taken zet de GGD in op de pijlers van deze preventieagenda en bundelt de krachten met o.a. onderwijs, jeugdhulp en huisartsen.

Speerpunten in 2019

1. Kindermishandeling
2. Armoede
3. Schoolverzuim
4. Aanpak personeelsverloop & krapte op de arbeidsmarkt
5. Decentralisatie rijksvaccinatieprogramma
6. Doorontwikkeling Digitaal Dossier

<p>1. Kindermishandeling JGZ handelt conform de aangescherpte Wet meldcode kindermishandeling & huiselijk geweld & versterking samenwerking tussen JGZ en Veilig Thuis</p>	
<p>Maatschappelijk effect De aanscherping van de Wet meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld gaat in per 1 januari 2019. Vanaf dat moment worden betrokken professionals verplicht (vermoedens van) ernstige gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling te melden bij Veilig Thuis, óók als ze van oordeel zijn dat er voldoende doelmatige hulpverlening is ingezet (dit was vóór de aanscherping geen verplichting). Hierdoor zal de JGZ (veel) meer meldingen bij Veilig Thuis NHN doen. Zo wordt het “zicht op veiligheid” voor alle inwoners in het werkgebied van GGD HN groter.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • JGZ handelt op basis van het in 2018 vastgestelde afwegingskader voor de GGD HN • JGZ handelt op basis van in 2018 aangepaste protocollen en richtlijnen • JGZ zal daardoor naar verwachtingen meer meldingen bij Veilig Thuis NHN doen dan voorgaande jaren • JGZ overlegt en stemt af met Veilig Thuis over hun nieuwe handelswijze/afwegingskader

<p>2. Armoede De JGZ-sector heeft zich gecommitteerd aan het landelijke actieplan Aanpak van Armoede. Hierin bundelen wij onze krachten en leggen verbinding met ouders, jeugdigen, onderwijs, welzijnswerk en gemeente. Als JGZ gaan wij ons richten op de signalering van (verborgen) armoede en verkennen wij de mogelijkheden om deze jeugdigen toe te leiden naar beschikbare kindpakketten van gemeenten en aanbod van diverse jeugdfondsen.</p>	
<p>Maatschappelijk effect Het ondersteuningsaanbod is bekend bij jeugdigen en hun ouders die in armoede leven en bij lokale samenwerkingspartners. De negatieve gevolgen van armoede voor de (gezondheids)ontwikkeling van jeugdigen nemen af.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • JGZ draagt bij aan het bereiken van gezinnen in armoede door te signaleren en het onderwerp bespreekbaar te maken • JGZ ondersteunt gezinnen in armoede door te adviseren over opvoeden in armoede en toe te leiden naar de juiste hulp • JGZ werkt lokaal, regionaal en landelijk samen

<p>3. Schoolverzuim (pilot) We versterken onze samenwerking met de VO en mbo-scholen, verkennen de mogelijkheden wat binnen het basispakket mogelijk is in de aanpak schoolverzuim en wat daarbuiten als maatwerktaak gedaan kan worden. We voeren verdere initiatieven uit met als doel te komen tot een preventieve aanpak van het schoolverzuim die op den duur leidt tot verlaging van het aantal thuiszitter.</p>	
<p>Maatschappelijk effect Aandacht voor de preventieve aanpak van verzuim binnen het onderwijs. Voorkomen dat leerlingen door verzuim een vertraagde</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 Doel is om het aantal thuiszittende leerlingen en uiteindelijk tussentijdse schoolverlaters met 30% te doen dalen in 2 jaar tijd. Indien de pilot</p>

leerontwikkeling oplopen, afglijden naar een lager schoolniveau of uitvallen op school (thuiszitters).

succesvol is, kan de werkwijze uitgerold worden onder de andere VO-scholen in West-Friesland.

4. Aanpak personeelsverloop en krapte op de arbeidsmarkt

Maatschappelijk effect

Binnen 3–5 jaar stroomt een deel van de jeugdartsen uit wegens pensioen. Daarnaast is er sprake van krapte op arbeidsmarkt qua jeugdartsen. Door tijdig hierop te anticiperen wordt het zorgaanbod van de jeugdartsen voor alle jeugdigen in het werkgebied van de GGD HN ook in de komende jaren geborgd.

Beoogd resultaat in 2019

- Implementatie plan van aanpak om kwaliteit van zorg te kunnen blijven borgen, waaronder
- actieplan voor werving en selectie
- onderzoeken mogelijkheden van taakverschuiving tussen de diverse JGZ-disciplines
- flexibilisering en vraaggericht werken wordt geïntegreerd binnen de taakuitvoering van de JGZ.

5. Decentralisatie rijksvaccinatieprogramma

Maatschappelijk effect

Per 1 januari 2019 valt de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten. De uitvoeringsstructuur van het RVP verandert daarmee niet; het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) blijft verantwoordelijk voor de inhoud, regie, coördinatie en landelijke registratie binnen het RVP. De JGZ blijft als uitvoeringsorganisatie blijft de vaccinaties toedienen. Door de tussen de JGZ en gemeenten contractuele afspraken na te komen, blijft de uitvoering van het RVP binnen ons werkgebied kwalitatief en kwantitatief geborgd.

Beoogd resultaat in 2019

- Afspraken uit de in 2018 opgestelde overeenkomst worden uitgevoerd
- facturatie vindt plaats conform de afgesproken financieringswijze
- locaties voor groepsvaccinaties worden door gemeenten beschikbaar gesteld conform de afspraken
- JGZ voert het RVP uit conform de richtlijnen en kwaliteitseisen zoals die opgenomen zijn in de WPG, de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) en de Professionele Richtlijn RVP
- JGZ neemt deel aan de overeengekomen overlegstructuur tussen GGD HN en gemeenten
- JGZ rapporteert conform de afgesproken prestatie-indicatoren

6. Doorontwikkeling digitaal dossier GGD/JGZ

Maatschappelijk effect

In het derde kwartaal van 2018 is de eerste fase van de implementatie van het nieuwe digitaal dossier JGZ gerealiseerd (dossiergedeelte). Met dit moderne en kwalitatief goede digitale

Beoogd resultaat in 2019

- de 2^e en verdere fase van de implementatie van het nieuwe digitale dossier is uitgevoerd

<p>registratiesysteem beschikt de JGZ over een zorgdossier dat optimale ondersteuning biedt aan het proces van zorgverlening. Daarnaast is het zorgdossier een belangrijk middel om het recht op inspraak in de zorg van de cliënt te waarborgen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • werkinstructies en protocollen wat betreft registratie in het digitale dossier zijn aangepast • nieuwe rapportages worden opgesteld • planningsmogelijkheden voor de medewerkers worden verder uitgewerkt • de mogelijkheid voor het online afspraken maken door klanten wordt verder uitgewerkt • koppelingen met andere systemen (bijv. verwijzindex) en informatiebronnen (bijv. landelijke richtlijnen) wordt verder uitgewerkt.
---	--

Middelen

De in de begroting opgenomen baten en lasten voor dit programma zijn:

Jeugd – totaal baten en lasten (bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	20.613	21.399	22.131
Totaal lasten	20.838	14.753	15.352
Resultaat	-225	6.647	6.778

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead geen onderdeel meer uitmaakt van het programma. Het resultaat van € 6.778.000 is dus exclusief de toerekening van overhead. Hierdoor zijn ten opzichte van 2017 de totale gepresenteerde lasten vanaf 2018 aanzienlijk lager.

Als gevolg van het indexeren van de gemeentelijke bijdragen stijgen de baten met € 564.000. Verwerking van loon- en prijs indexatie in de tarieven van aanvullende taken en overige financiers zorgt voor een verhoging van de baten van € 171.000. Het vrijvallen van de bestemmingsreserve huisvesting West-Friesland in 2018 zorgt in 2019 voor een correctie van € 3.000 op de baten, waardoor de totale stijging van de baten ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging € 732.000 bedraagt.

De lasten nemen als gevolg van loon- en prijsindexatie € 514.000 toe ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging. Verder nemen de lasten met € 85.000 toe door de implementatie van het nieuwe digitaal dossier JGZ. De totale stijging van de lasten ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging bedraagt daarmee € 599.000.

2.2 Programma Infectieziektebestrijding

Inleiding

Het programma infectieziektebestrijding kent de volgende doelen:

- Voorkomen van de verspreiding van infectieziekten.
- Verminderen van de gezondheids- en maatschappelijke gevolgen van infectieziekten.
- Voorkomen van gezondheidsproblemen door uitvoering van screening- en vaccinatieprogramma's.
- Verzorgen van kwalitatief goede en maatschappelijk relevante infectieziektebestrijding.

Kader

De Wet publieke gezondheid (WPG), de Wet Kinderopvang (WKO) en de Warenwet zijn het voornaamste kader voor de taken die binnen het programma Infectieziektebestrijding worden uitgevoerd.

Speerpunten 2019

1. Antibioticaresistentie (ABR) en de Deskundige Infectieziekte Publieke Gezondheid (DI-PG)
2. Seksuele Gezondheid
3. Opzetten van anticonceptiespreekuur voor (kwetsbare) jongeren
4. Medische Milieukunde
5. Tegengaan gehoorschade bij jongeren
6. Omgevingswet: Gezondheid en veiligheid wordt meegenomen in beslissingen en plannen van gemeenten
7. Reduceren van het verspreiden van besmettelijke infectieziekten door gedrag en preventieve vaccinaties door een goede voorlichting aan reizigers.
8. De inspecties kinderopvang hebben een kwalitatief hoogwaardig niveau en de toezichthouders werken uniform

<p>1. Antibioticaresistentie (ABR) en de Deskundige Infectieziekte Publieke Gezondheid (DI-PG) Mensen kunnen op verschillende manieren worden besmet met een resistente bacterie. Bijvoorbeeld door opname in een verpleeghuis, een ziekenhuis in het buitenland, of door contact met (boerderij)dieren. Vaak gebeurt het zonder dat je het merkt. Is iemand besmet, dan is het belangrijk dat snel te weten en ervoor te zorgen dat deze resistente bacteriën zich niet verder verspreiden. Vooral voor kwetsbare mensen, zoals ouderen en zieken, kan dit problemen veroorzaken.</p>	
<p>Maatschappelijk effect GGD HN heeft een taak op het gebied van advisering over antibioticaresistentie aan zorgverleners voor wie dit nog niet geregeld is (voornamelijk zorgverleners in de eerste lijn). De aard van de werkzaamheden is aanvullend op onze deskundigheid en inzet op netwerken en ketens blijft nodig.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 Een medewerker van de GGD volgt op de opleiding tot deskundige infectieziekte (DI-PG). De GGD is aangesloten bij het regionale zorgnetwerk antibioticaresistentie.</p>

2. Seksuele Gezondheid

De vraag naar dienstverlening door de afdeling Seksuele Gezondheid blijft toenemen. Landelijk gezien stijgt tevens het aantal soa's. De GGD probeert met andere ketenpartners zoals gynaecologen en huisartsen de samenwerking te vinden om het aantal soa's terug te dringen, bijvoorbeeld door het geven van meer voorlichting. Naast de consulten Seksuele gezondheid is er ook een toename in de vraag naar Prep onder MSM-ers. De GGD gaat de implementatie van goede zorg aan PreP-slikkende hoog risico MSM onderzoeken.

<p>Maatschappelijk effect Een deel van de MSM zal in de toekomst kiezen voor betaalbare PreP. Welke rol en positie nemen we in als GGD. Welke rol de huisarts en infectiologen?</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 Een van onze artsen gaat per januari 2018 als PreP-professional deelnemen in een landelijk werkgroep. Doel is om te verkennen hoe wij als GGD-artsen IZB de PreP-gebruikende MSM in onze regio de benodigde 4 begeleidingsconsulten en testen (ook nierfunctie) kunnen aanbieden of hierin een regionaal netwerk kunnen opzetten waarin goede medische begeleiding gewaarborgd is in onze regio.</p>
--	---

3. Opzetten van anticonceptiespreekuur voor (kwetsbare) jongeren

<p>Maatschappelijk effect Het doel van het beoogde spreekuur is voorlichting, keuzehulp, voorschrijven en optioneel plaatsen van anticonceptie waardoor de kans op ongewenste zwangerschap bij jongeren tot en met 24 jaar wordt verkleind (Sense leeftijd).</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 Per 1 mei wordt er gestart met het anticonceptiespreekuur. Aanvankelijk beperkt het anticonceptiespreekuur zich tot voorlichting, keuzehulp, toedienen van de prikpil en het voorschrijven van anticonceptierecepten. We gaan de bezetting van het spreekuur monitoren (inclusief aanvraag, opkomst en eventuele no-show en follow-up). Optioneel worden de werkzaamheden aangevuld met het plaatsen van Implanon en/of intra-uteriene anticonceptiemethodes. Per 1 november wordt het spreekuur geëvalueerd.</p>
---	--

4. Medische Milieukunde

<p>Maatschappelijk effect Om als school binnen een gekozen thema aan alle pijlers van de Gezonde school te kunnen voldoen zijn themacertificaten nodig. Deze kunnen door de school worden aangevraagd als aan alle eisen wordt voldaan. Voor het thema Milieu en natuur is een afdeling Medische Milieukunde de aangewezen plek om over de pijlers met betrekking tot dit onderwerp te</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 De GGD ziet hier de noodzaak van in en zou graag weer de mogelijkheden krijgen van gemeenten om ook op het gebied van de medische milieukunde haar steentje bij te dragen in de gezonde school aanpak.</p>
---	---

<p>adviseren en uiteindelijk te beoordelen. Doordat deze taak niet meer wordt uitgevoerd, door bezuinigingsmaatregelen een aantal jaren geleden, ontbreekt nu de laatste schakel voor een volledig uit te voeren programma op het gebied van gezondheidsbevordering op scholen (en kinderdagverblijven).</p>	
--	--

<p>5. Tegengaan gehoorschade bij jongeren</p>	
<p>Maatschappelijk effect Gehoorschade is blijvende schade aan het gehoor door blootstelling aan hard geluid. Hierdoor kunnen gehoorcellen in het binnenoor beschadigen en uiteindelijk ook verloren gaan. Dit leidt tot onomkeerbare, levenslange handicaps, zoals gehoorverlies (doofheid), oorsuizen, geluidsvervorming en indirect tot concentratie en leerproblemen, sociaal isolement, verminderde arbeidsproductiviteit en in ernstige gevallen zelfs tot volledige arbeidsongeschiktheid. Ook gering gehoorverlies opgelopen op jonge leeftijd kan op middelbare leeftijd tot extra problemen leiden omdat dit optelt bij ouderdomsdoofheid</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 Onze gemeenten hebben kennis van het advies/standpunt van GGD Hollands Noorden op het gebied van gehoorschade preventie bij jongeren door blootstelling aan harde uitgaansmuziek. Onze gemeenten voeren actief beleid op het gebied van festivals of andere gelegenheden met luide muziek gebaseerd op het advies van GGD Hollands Noorden c.q. het standpunt van GGD GHOR Nederland. Onze gemeenten nemen maatregelen op in de APV en evenementenvergunningen ter preventie van gehoorschade bij jongeren door uitgaansmuziek.</p>

<p>6. Omgevingswet: Gezondheid en veiligheid wordt meegenomen in beslissingen en plannen van gemeenten</p>	
<p>Maatschappelijk effect Het samen met gemeenten ons voorbereiden op de invoering van deze wet. In de ideale situatie worden de gemeenschappelijke regelingen in een vroeg stadium van de planvorming betrokken. In de ideale situatie krijgt een gemeente bij ruimtelijke plannen één reactie namens RUD, GHOR en GGD</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019 GGD participeert in werkgroep omgevingswet samen met VR en RUD en maakt kennis met gemeentelijke projectleiders omgevingswet en werkt mee aan gemeentelijke pilots voor de omgevingswet.</p>

7. Reduceren van het verspreiden van besmettelijke infectieziekten door gedrag en preventieve vaccinaties door een goede voorlichting aan reizigers.	
Maatschappelijk effect De voorlichting en vaccinatie vindt plaats op een kwalitatief hoogwaardig niveau, waarbij reizigers de meerwaarde inzien van een bezoek aan de GGD voorafgaand aan de reis.	Beoogd resultaat in 2019 Er wordt geïnterpreteerd welke mogelijkheden er zijn om een scan-apparaat te implementeren voor de werkwijze om zodoende de registratie van de toegediende vaccins te digitaliseren. De inwoners van het werkgebied van GGD Hollands Noorden zijn zich bewust van mogelijke gezondheidsrisico's op reizen naar het buitenland en weten GGD HN te vinden als mogelijke plaats voor het halen van advies en vaccinaties.

8. De inspecties kinderopvang hebben een kwalitatief hoogwaardig niveau en de toezichthouders werken uniform	
Maatschappelijk effect gemeenten, houders, ouders en verzorgers hebben een duidelijk beeld van de mate van het voldoen aan de voorwaarden van de Wet Kinderopvang van de betreffende kinderopvanglocatie(s).	Beoogd resultaat in 2019 alle locaties kinderopvang in de regio van GGD HN worden minimaal eenmaal bezocht en hebben een inzichtelijk en duidelijk leesbaar inspectierapport

Middelen

De in de begroting opgenomen baten en lasten voor dit programma zijn:

Infectieziektebestrijding – totaal baten en lasten (bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	5.505	5.708	5.907
Totaal lasten	5.416	4.164	4.304
Resultaat	88	1.545	1.603

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead geen onderdeel meer uitmaakt van het programma. Het resultaat van € 1.603.000 is dus exclusief de toerekening van overhead. Hierdoor zijn ten opzichte van 2017 de totale gepresenteerde lasten aanzienlijk lager vanaf 2018.

Als gevolg van het indexeren van de gemeentelijke bijdragen stijgen de baten met € 89.000. Verwerking van loon- en prijs indexatie in de tarieven van de dienstverlening van inspecties kinderopvang, reizigersvaccinaties en overige financiers zorgt voor een verhoging van de baten van € 110.000. De totale stijging van de baten ten opzichte van de begroting 2018 na de 2e wijziging is € 199.000. De lasten nemen als gevolg van loon- en prijsindexatie € 140.000 toe ten opzichte van de begroting 2018 na de 2e wijziging.

2.3 Programma Kwetsbare Burger

Inleiding

Onder het programma Kwetsbare Burger vallen de taken: openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ), zorg voor prostituees, (periodieke) gezondheidszorg asielzoekers, forensische geneeskunde en sociale veiligheid.

Kaders

De OGGZ is sinds januari 2007 ondergebracht bij de WMO. Het maatschappelijk doel van de WMO is meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving.

De gemeenten zijn op basis van deze wet verantwoordelijk voor de OGGZ. De verantwoordelijkheid voor de OGGZ ligt sinds 1989 bij gemeenten, eerder was deze taak onderdeel van de Wet collectieve preventie volksgezondheid.

Speerpunten in 2019

1. Statushouders
2. Personen met verward gedrag
3. Behoud van kwalitatief toereikend en kostendekkend aanbod van forensisch geneeskundige diensten
4. Prostitutie zorg

1. Statushouders	
Maatschappelijk effect Wij voeren onder andere taken uit op het gebied van de infectieziektebestrijding en de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van asielzoekers/ gezondheidsbevordering van statushouders.	Beoogd resultaat in 2019 Wij leveren extra inspanning ter voorkoming van een Lage SES wat ook weer past binnen de Gezonde School en de Gezonde Wijk, we richten ons op scholen in bepaalde wijken (bijvoorbeeld scholen met veel verschillende nationaliteiten) en het vmbo.

2. Personen met verward gedrag	
Maatschappelijk effect Ook onze OGGZ speelt naast Gezondheidsbevordering en Jeugdgezondheidszorg een belangrijke rol in de in de wijkgerichte aanpak.	Beoogd resultaat in 2019 In 2019 zal er een uitwerking gepresenteerd worden naar aanleiding van de resultaten van de pilots waarbij de OGGZ 24 uur per dag, 7 dagen in de week de meldingen over mensen met verward gedrag in kaart brengt waarbij tevens inzet wordt geboden bij het vervoer van deze groep.

3. Behoud van kwalitatief toereikend en kostendekkend aanbod van forensisch geneeskundige diensten.

- GGD HN wil het vak forensische geneeskunde in de volle omvang behouden.
- GGD HN wil een betrouwbare partner blijven voor de Politie bij het bieden van medische zorg aan arrestanten en het doen van medisch forensisch onderzoek in het kader van waarheidsvinding.
- GGD HN wil een betrouwbare partner blijven voor haar gemeenten bij het invullen van de lijkschouwtaak.
- GGD HN wil een betrouwbare partner blijven voor de gevangenen in haar regio, bij het bieden van medische zorg aan gedetineerden buiten kantoortijden.

Na de mislukte en ingetrokken aanbesteding van de Politie aangaande de Medische Arrestantenzorg en het Medisch Forensisch Onderzoek is het bestaande contract tussen de Politie en GGD HN sinds 01-01-2016 voor onbepaalde tijd verlengd. In 2018 geldt dit contract nog steeds. Voor 2019 is dit onzeker. GGD HN wil aankomende periode gebruiken om te bekijken wat de gevolgen zijn van de landelijke ontwikkelingen naar aanleiding van het rapport commissie Hoes, de taskforce lijkschouw en FMEK (Chiel Bos).

Ook wordt bekeken welke invloed de nieuwe opleiding forensische geneeskunde heeft op het inrichten van de forensische geneeskunde bij GGD Hollands Noorden. Het is nog steeds de wens om de samenwerking tussen GGD-en in de regio verder vorm te geven en de forensische geneeskunde minimaal op de schaalgrootte van de Politieregio Noord-Holland vorm te geven.

Maatschappelijk effect

De kwetsbare groep arrestanten en gedetineerden ontvangen adequate medische zorg, waardoor de schade aan gezondheid wordt beperkt.

Forensisch medisch onderzoek vindt op een kwalitatief hoogwaardig niveau plaats, zodat optimaal kan worden bijgedragen aan waarheidsvinding en misdrijven aan het licht komen.

De lijkschouw vindt op een kwalitatief hoogwaardig niveau plaats, zodat geen niet-natuurlijke overlijdensgevallen (waaronder ook misdrijven) worden gemist en er maximale kans bestaat tot het vinden van de doodsoorzaak.

Beoogd resultaat in 2019

Een nieuw meerjarig contract met de nieuwe Politie-eenheid Noord-Holland is afgesloten. Zeer waarschijnlijk via een aanbesteding voor het MAZ (Medische Arrestantenzorg) deel. Het FMO (Forensisch Medisch Onderzoek) deel zal waarschijnlijk tot overheidsprerogatief gerekend worden. De dienstverlening voor gemeenten in het kader van de Wet op de Lijkbezorging (de lijkschouw) wordt gecontinueerd. De samenwerking in Politieregio Noord-Holland, tussen betrokken GGD-en, in het kader van de uitvoering van de medische arrestantenzorg en het forensisch medisch onderzoek is verder vormgegeven.

4. Prostitutie zorg

In een aantal GGD-regio's worden sekswerkers begeleid om uit de prostitutie te stappen. Hiervoor is Uitstapprogramma's Prostituees (RUPS) ontwikkeld. Het uitstapprogramma biedt prostituees hulp en ondersteuning bij het stoppen met prostitutie.

Maatschappelijk effect

Mensen die er voor kiezen om de prostitutie te willen verlaten, worden geholpen.

Beoogd resultaat in 2019

De GGD gaat kijken of ook in Noord-Holland Noord dit project gestart kan worden. Hiervoor wordt met de gemeente Alkmaar een aanvraag ingediend.

Middelen

De in de begroting opgenomen baten en lasten voor dit programma zijn:

Kwetsbare Burger (excl. Veilig Thuis) – totaal baten en lasten <small>(bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)</small>	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	2.641	2.447	2.536
Totaal lasten	2.651	1.981	2.045
Resultaat	-10	466	491

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead geen onderdeel meer uitmaakt van het programma. Het resultaat van € 491.000 is dus exclusief de toerekening van overhead. Hierdoor zijn ten opzichte van 2017 de totale gepresenteerde lasten aanzienlijk lager vanaf 2018.

Als gevolg van het indexeren van de gemeentelijke bijdragen stijgen de baten met € 12.000. Verwerking van loon- en prijs indexatie in de tarieven van taken, die anders gefinancierd worden, zorgt voor een verhoging van de baten van € 77.000. Dit resulteert in een totale stijging van de baten van € 89.000 ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging.

De lasten nemen als gevolg van loon- en prijsindexatie € 64.000 toe ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging.

2.4 Veilig Thuis

Inleiding

Veilig Thuis wordt als collectieve markttaak uitgevoerd binnen GGD HN op basis van een dienstverlenings-overeenkomst. De aanscherping van de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld gaan in per januari 2019. De verwachting is dat hierdoor het aantal meldingen bij Veilig Thuis zal stijgen en de radarfunctie van Veilig Thuis zich zal intensiveren. In 2018 zijn reeds voorbereidingen getroffen door de werving van extra personeel, scholing en aanpassing van de werkprocessen en het ICT-systeem.

Kaders

De wettelijke taken en bevoegdheden van de advies- en meldpunten zijn opgenomen in een wijziging van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Deze wijziging loopt mee in het wetstraject van de nieuwe Jeugdwet. Voor de aansluiting op de jeugdketen is in de nieuwe Jeugdwet opgenomen dat gemeenten bij het inrichten van het advies- en meldpunt aandacht moeten hebben voor de samenhang met de jeugdketen.

Speerpunten in 2019

1. Aanscherping meldcode/radarfunctie VT
2. Implementatie van het landelijk doorontwikkelingsprogramma Veilig Thuis

<p>1. De aanscherping van de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld gaat in per januari 2019. De verwachting is dat hierdoor het aantal meldingen bij Veilig Thuis zal stijgen en de radarfunctie van Veilig Thuis zich zal intensiveren. In 2018 worden voorbereidingen getroffen door de werving van extra personeel, scholing en aanpassing van de werkprocessen en het ICT-systeem.</p>	
<p>Maatschappelijk effect Vanaf 1 januari 2019 wordt van professionals verwacht dat zij ernstige situaties van kindermishandeling en huiselijk geweld altijd melden bij Veilig Thuis. Met de Radarfunctie zal het mogelijk zijn dat alle Veilig Thuis-organisaties in contact met elkaar zijn, zodat informatie over gezinnen bekend bij Veilig Thuis-organisaties gebundeld kunnen worden en daardoor een betere veiligheidsinschatting gemaakt kan worden.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afspraken tussen VT en verschillende beroepsgroepen

<p>2. Implementatie van het landelijk doorontwikkelingsprogramma Veilig Thuis “De basis op orde”. Deze landelijke ontwikkeling geeft Veilig Thuis een prominente rol als expertisecentrum huiselijk geweld en kindermishandeling.</p>	
<p>Maatschappelijk effect Prestaties Veilig Thuis NHN kunnen op landelijk niveau met prestaties van andere Veilig Thuis organisaties vergeleken worden.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilig Thuis NHN gebruikt nieuwe, landelijk vastgestelde termen & definities voor alle type diensten (handelingsprotocol, triage-instrument en informatieprotocol)

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Het is voor cliënten, ketenpartners en gemeenten duidelijk welke kwaliteit zij van Veilig Thuis NHN kunnen en mogen verwachten.

- Veilig Thuis NHN voert de monitoring uit op nieuwe, landelijk vastgestelde wijze
- De rollen van de vertrouwensarts en gedragsdeskundige binnen Veilig Thuis NHN komen overeen met nieuwe, landelijk vastgestelde rollen

Middelen

De in de begroting opgenomen baten en lasten voor dit programma zijn:

Veilig Thuis – totaal baten en lasten (bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	3.567	3.971	3.971
Totaal lasten	3.573	3.274	3.274
Resultaat	-6	697	697

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead geen onderdeel meer uitmaakt van het programma. De aansturing van Veilig Thuis en de directe managementondersteuning van Veilig Thuis worden als gevolg van de verslaggevingsvoorschriften als overhead betiteld en met die reden niet als lasten onder dit programma opgenomen maar onder het onderdeel Overhead verwerkt (€ 463.000). Hiernaast wordt vanuit de GGD concernoverhead doorberekend, hetgeen eveneens onder het onderdeel Overhead als lasten is opgenomen (€ 234.000). Gezamenlijk vormt dit het resultaat van € 697.000.

De begroting van Veilig Thuis op bedrijfseconomische grondslagen is ontvlochten uit de programmabegroting en opgenomen in bijlage 4. In deze begroting zijn de overheadposten geïntegreerd.

Voor 2018 is een aanvullende bijdrage beschikbaar gesteld van € 995.000. Voor 2019 zijn deze baten en de lasten ongewijzigd in de begroting opgenomen. Besluitvorming omtrent de omvang van de bijdragen voor Veilig Thuis vindt niet plaats bij de behandeling van deze begroting maar gebeurt middels de Dienstverleningsovereenkomst en besluitvorming hierover volgt een ander traject.

2.5 Programma Onderzoek, Beleid & Preventie

Inleiding

GGD HN is de uitvoerder van preventieve zorg- en ondersteuningstaken gericht op het bewaken, bevorderen en beschermen van de gezondheid van alle inwoners. Via epidemiologisch onderzoek en het verzamelen van gezondheidsgegevens wordt de gezondheidssituatie gemonitord en wordt, ter onderbouwing van (preventief) gemeentelijk gezondheidsbeleid, gezondheidsinformatie gegenereerd. Naast de uitvoering van de 4-jaarlijkse monitoronderzoeken, voert de GGD thematisch en verdiepend onderzoek uit. De presentatie van de gezondheidsgegevens en -informatie is steeds meer gericht op de gemeentelijke schaal tot op wijkniveau. Hierdoor wordt meer inzicht gegenereerd in de gezondheidssituatie op het voor gemeenten relevante niveau. We verwachten dat deze trend zich voortzet omdat GGD HN een schat aan gezondheidsgegevens heeft om specifieke informatie te leveren met betrekking tot lokaal ervaren problematiek. De insteek is om in te zetten op preventie waardoor hogere vervolgcosten zoveel mogelijk worden voorkomen.

Kaders

De gemeenten zijn op basis van de WPG verantwoordelijk voor de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.

Speerpunten in 2019

1. Onderzoek
2. Advisering en ondersteuning gemeenten NHN bij opstellen en uitvoeren nota Gemeentelijk Gezondheidsbeleid
3. GGD Rampen Opvang Plan (GROP)
4. Omgevingswet

1. Onderzoek door afdeling Epidemiologie	
<p>Maatschappelijk effect</p> <p>Door gebruik te maken van data kunnen onze gemeenten sturen op het gezondheidsbeleid en focus aanbrengen in het maken van afgewogen keuzes. Vaak zijn data al beschikbaar. Zoals de door GGD Noord-Holland opgezette Gezondheidsatlas die actuele gegevens bevat over de gezondheid van volwassenen en ouderen in ons werkgebied.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <p>Er zijn steeds meer data beschikbaar die inzicht geven in ontwikkelingen op het gebied van gezondheid, ziekten, beleidseffecten et cetera. Onze epidemiologen analyseren deze gegevens om een beeld te geven aan de gemeenten over de gezondheidsontwikkeling van de inwoners, zelfs op wijk- en buurtniveau (gemeenteprofielen), of om voorspellingen te doen die voor een gemeente relevant kunnen zijn.</p> <p>Onderzoek- en adviesvragen die buiten de wettelijke taken van epidemiologie vallen kunnen worden opgepakt door onderzoeksbureau Noord-Holland Noord.</p>

2. Advisering en ondersteuning gemeenten NHN bij opstellen en uitvoeren nota Gemeentelijk Gezondheidsbeleid.	
<p>Maatschappelijk effect</p> <p>Thema's die opvallen in de gemeenteprofielen zijn (o.a.): vergrijzing met als gevolg een toename van eenzaamheid en valongevallen, overgewicht, psychische gezondheid (angststoornissen en depressie).</p> <p>Speerpunten regeerakkoord 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> - Roken, rookvrije generatie - Overgewicht, voeding - Problematisch alcoholgebruik - Tienerzwangerschappen - Depressies, zelfdodingen (door aan eenzaamheid te werken, lever je een bijdrage aan het voorkómen van depressies) 	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <p>In 2018 verschijnt de nieuwe VTV; eind 2019 wordt de nieuwe landelijke nota Volksgezondheid verwacht. De GGD vraagt hier aandacht voor bij gemeenten door een regionale bijeenkomst voor hen te organiseren.</p> <p>Startbijeenkomst Gemeentelijk Gezondheidsbeleid voor alle gemeenten in Noord-Holland Noord (nader in te vullen).</p> <p>Vertaling naar thema's die GB actief gaat oppakken: valpreventie, suicide preventie, eenzaamheid, positieve gezondheid, gezonde school aanpak.</p> <p>Integrale/intersectorale aanpak binnen sociaal domein gemeenten.</p>

3. GGD Rampen Opvang Plan (GROP)	
<p>Maatschappelijk effect</p> <p>De onderwerpen crisis en maatschappelijke onrust, inclusief terrorismebestrijding, hebben de afgelopen tijd veel in de aandacht gestaan, wat heeft geleid tot een meer intensieve inzet van de GGD bij incidenten en bij de voorbereiding op crisisbestrijding. Ook is de bereikbaarheid en beschikbaarheid van GGD-medewerkers buiten kantooruren uitgebreid. Het leveren van psychosociale hulp en nazorg bij ingrijpende gebeurtenissen met grote maatschappelijke impact is ingevolge de Wet Maatschappelijke Opvang en de Wet Publieke Gezondheid een verantwoordelijkheid van de gemeente, waarbij de GGD een coördinerende taak heeft in de uitvoering.</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <p>Door de meer intensieve personele inzet en de daarmee samenhangende opleidings- trainings- en oefenkosten is extra budget nodig.</p> <p>Onlangs is het GROP geactualiseerd en start in 2018 een project om te komen tot een integraal crisisplan, wat inhoudt dat maatregelen getroffen worden om de interne GGD-organisatie ten tijde van crisis voorbereid te hebben om verantwoorde zorg te blijven leveren.</p>

4. Omgevingswet	
<p>Maatschappelijk effect</p> <p>Het doel van de nieuwe Omgevingswet (invoering per 1 januari 2021) is een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit voor inwoners. De komst van de Omgevingswet biedt kansen om een</p>	<p>Beoogd resultaat in 2019</p> <p>De GGD wil hierin een uitvoerende en adviserende partner zijn m.b.t. de mogelijkheden en de kansen die lokaal aanwezig zijn om gezondheid en ruimtelijke planvorming te integreren. Wij werken hierin</p>

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

gezondere leefomgeving te realiseren. Ruimtelijk beleid wordt meer integraal. Nu al wordt de GGD gevraagd om op lokaal niveau te participeren en adviseren in de vroege planvorming bij gemeenten.

samen met onze ketenpartners zoals de Veiligheidsregio en RUD.

Middelen

De in de begroting opgenomen baten en lasten voor dit programma zijn:

Onderzoek, beleid en preventie – totaal baten en lasten <small>(bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)</small>	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	2.096	2.075	2.150
Totaal lasten	2.157	1.386	1.435
Resultaat	-61	689	715

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead geen onderdeel meer uitmaakt van het programma. Het resultaat van € 715.000 is dus exclusief de toerekening van overhead. Hierdoor zijn ten opzichte van 2017 de totale gepresenteerde lasten aanzienlijk lager dan in 2018.

Als gevolg van het indexeren van de gemeentelijke bijdragen stijgen de baten met € 75.000 ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging.

De lasten nemen als gevolg van loon- en prijsindexatie € 49.000 toe ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging.

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf is bedoeld om inzicht te geven in de omvang van de buffers die aanwezig zijn om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Door aandacht te besteden aan de opbouw van het weerstandvermogen zou voorkomen moeten worden, dat financiële tegenvallers meteen leiden tot een aanvullend beroep op de gemeenten. De financiële situatie van GGD HN is eind 2017 na onttrekking van het negatieve resultaat over 2017 zorgwekkend. De algemene reserve heeft een omvang (na resultaatbestemming) van € 186.498 negatief. Na de aanpassing van de indexering van de gemeentelijke bijdragen voor 2018 is het perspectief echter minder negatief. De begroting 2018 sluit na de tweede wijziging met een positief saldo van € 200.000 zodat de verwachting is dat de negatieve stand van de algemene reserve eind 2018 weer is ingelopen. Om te kunnen spreken van een financieel gezonde situatie, is een algemene reserve van enige omvang aanbevelenswaardig. In de meerjarenraming van deze begroting is opgenomen dat de GGD hier de komende jaren aan gaat werken.

In de regels die van toepassing zijn verklaard op alle gemeenschappelijke regelingen is opgenomen dat de algemene reserve maximaal 2,5% van het begrotingstotaal 2019 van € 36.611.000 ofwel € 915.000 mag bedragen.

Reserves en voorzieningen

Stand reserves en voorzieningen		
Bedragen in € 1.000, –		
	31-12-2017	31-12-2018
Algemene reserves		
Reserve	€ 27	€ 186–
Resultaat afgelopen boekjaar (–/– = nadelig)	€ 213–	€ 200
<i>Totaal algemene reserves</i>	<i>€ 186–</i>	<i>€ 14</i>
Bestemmingsreserves		
	31-12-2017	31-12-2018
Huisvesting West-Friesland	€ 3	€ 0
Gezondheidsonderzoeken	€ 50	€ 100
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>	<i>€ 53</i>	<i>€ 100</i>
Voorzieningen		
Per eind 2017 zijn geen voorzieningen aanwezig.		

De **bestemmingsreserve Huisvesting West-Friesland** is in het verleden gevormd voor investeringen in huisvesting aan de Maelsonstraat van € 353.000. Deze reserve is jaarlijks deels vrijgevallen ter compensatie van afschrijvingen. In 2018 valt het laatste deel van de bestemmingreserve vrij.

In 2017 is er een bestemmingsreserve voor **Gezondheidsonderzoeken** gevormd. In een cyclus van 4 jaar vindt vrijval van deze reserve plaats. De eerste vrijval is gepland voor 2020.

Risico's GGD Hollands Noorden

Ontwikkelingen met eventuele financiële gevolgen

Onderstaand zijn de belangrijkste ontwikkelingen opgenomen die we met betrekking tot GGD Hollands Noorden kennen en die financiële gevolgen voor de begroting 2019 (kunnen) hebben.

Bedrijfsondersteuning GGD en Veilig Thuis

GGD Hollands Noorden komt in toenemende mate in knel met de bedrijfsondersteuning van het primaire proces van zowel GGD Hollands Noorden als van Veilig Thuis. In 2015 is gestart met de uitvoering van Veilig Thuis. Voor de bekostiging ervan was een budget vastgesteld waarvoor de GGD de werkzaamheden uit diende te voeren. Na de start bleek snel dat de uitvoering meer inzet vergde dan eerder geraamd en het gevolg was dat het budget voor de dekking van de overhead verminderd werd tot € 234.000. De benodigde extra inzet voor Veilig Thuis is uit de bestaande capaciteit van GGD Hollands Noorden opgevangen.

Van de totale begroting Veilig Thuis wordt 6% (€ 234.000) besteed aan bedrijfsondersteuning door GGD Hollands Noorden. Door de aanhoudende knelpunten in de bekostiging van Veilig Thuis zijn middelen die bedoeld waren voor bedrijfsondersteuning ingezet op de uitvoering en het wegwerken van de wachtlijsten. De werkelijke kosten voor ondersteuning zijn door GGD Hollands Noorden ingeschat op € 835.000 (18%).

GGD Hollands Noorden heeft een belangrijk synergievoordeel gerealiseerd met de uitvoering van Veilig Thuis. Maar inmiddels is gebleken dat de ondersteuning voor Veilig Thuis nog niet op het gewenste niveau is en de ondersteuning bij de andere GGD-activiteiten begint te eroderen. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. GGD Hollands Noorden zal in een voorstel doen voor het oplossen van deze problematiek.

GGD Rampen Opvang Plan

In de kaderbrief 2019 is opgenomen dat de begroting onder druk is komen te staan door intensievere inzet van GGD Hollands Noorden bij incidenten. Het GGD Rampen Opvang Plan (GROP) is geactualiseerd en start in 2018 een project om te komen tot een integraal crisisplan, wat inhoudt dat maatregelen getroffen worden om de interne GGD-organisatie ten tijde van crisis voorbereid te hebben om verantwoorde zorg te blijven leveren. Tot nu toe zijn de kosten gedekt uit de lopende begroting zonder dat een specifiek GROP-budget beschikbaar is.

De kosten van het GROP worden in 2018 verder inzichtelijk gemaakt en getoetst zal worden in hoeverre deze naar redelijkheid nog in bestaande begroting van GGD Hollands Noorden kunnen worden opgevangen.

GGD-dossier

In 2017 heeft een Europese aanbesteding plaatsgevonden voor een nieuw GGD-dossier. In deze aanbesteding is samengewerkt met de GGD'en Utrecht en Gelderland. De verwachting is dat in het najaar van 2018 gestart kan worden met het nieuwe dossier. Invoering van het nieuwe dossier zorgt voor meer efficiency en maakt ook het zelf plannen door ouders/verzorgers mogelijk. De project- en implementatiekosten van het dossier worden in 8 jaar afgeschreven.

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Aanvullende taken voor gemeenten

Gemeenten nemen diverse, aanvullende taken af op diverse terreinen, zoals OGGZ, Prostitutie zorg en aanvullend maatwerk JGZ. Gemeenten maken in toenemende mate een heroverweging of en in welke omvang zij deze door GGD HN willen laten uitvoeren.

Overige taken

GGD Hollands Noorden voert taken op diverse gebieden uit zoals seksuele gezondheid, infectieziektebestrijding, technische hygiënezorg, forensische geneeskunde (FG) en publieke gezondheid asielzoekers (PGA). De inkomsten daaruit staan onder druk door aanbestedingen zoals bij de FG, door onvoorspelbare ontwikkelingen (PGA), door meer consulten en geen hogere subsidie (Seksuele gezondheid) en door concurrentie van andere partijen, zoals bij reizigersvaccinatie. GGD Hollands Noorden blijft streven naar maximalisatie van deze inkomsten. Ook hier geldt dat inkomstendaling mogelijk niet direct opgevangen kan worden.

Veilig Thuis

Veilig Thuis wordt sinds 2015 uitgevoerd door de GGD. Veilig Thuis maakt juridisch onderdeel uit van GGD HN en de gemeenten hebben de afspraken vastgelegd in een driejarige dienstverleningsovereenkomst over 2018–2020.

In de begroting Veilig Thuis 2018 zijn de gemeentelijke bijdragen eenmalig verhoogd met € 995.000. In de begroting 2019 van de GGD Hollands Noorden is deze verhoging structureel opgenomen. Op grond van de dienstverleningsovereenkomst wordt de begroting 2019 van Veilig Thuis separaat ter besluitvorming aan de gemeenten voorgelegd. Er heeft geen indexatie van de bijdragen plaats gevonden.

Het risicoprofiel voor 2019 bedraagt op basis van de actuele inzichten:

Risicoprofiel (Bedrag risico: laag = 20% – midden = 40% – hoog = 60%)	Bedrag	Risico	Bedrag risico
Bedrijfsondersteuning GGD en Veilig Thuis	601.000	Midden	240.400
GGD Rampen Opvang Plan	167.000	Laag	33.400
GGD dossier	PM	PM	PM
Aanvullende taken voor gemeenten	333.000	Laag	66.600
Overige taken	300.000	Hoog	180.000
Veilig Thuis	995.000	Midden	398.000
	<u>2.396.000</u>		<u>918.400</u>

Het weerstandsvermogen inclusief risico's bedraagt:

Algemene reserve na resultaatbestemming 2017	-/-	186.000
Resultaat begroting 2018 na 2 ^e wijziging		200.000
Risico's	-/-	918.400
	-/-	<u>904.400</u>

3.2 Financiering

Treasuryfunctie

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Voor GGD HN is in 2015 een herzien treasurystatuut vastgesteld. Het statuut is het kader voor het uitvoeren van de treasuryfunctie. De belangrijkste punten zijn:

- Gelden worden alleen uitgezet bij de BNG.
- De organisatie maakt geen gebruik van derivaten.

Ontwikkelingen

Door de gunstige financieringspositie (door vooruit ontvangen projectgelden), is het in 2017 niet nodig geweest om vreemd geld aan te trekken. Er is een goede rekening-courantfaciliteit met BNG overeengekomen waar af en toe gebruik van gemaakt wordt. Omdat de GGD een Gemeenschappelijke Regeling is met de hierbij behorende verantwoordelijkheidsstructuur, zal het geen probleem zijn om op zeer korte termijn vreemd geld aan te trekken. Afspraken hiertoe zijn reeds gemaakt met de BNG. Regelmatige analyse van de cashflow zal tijdig aantonen wanneer een tekort aan vlottende middelen dreigt. Gezien de rechtspositionele positie van de GGD als Gemeenschappelijke Regeling zal het aantrekken van lang vreemd vermogen geen probleem opleveren.

Risicobeheer: de Kasgeldlimiet en de Rente-risiconorm

Ter beperking van het renterisico heeft de wetgever de hoogte van de netto vlottende schuld voor gemeenschappelijke regelingen gemaximaliseerd op 8,2% van de begrote lasten; de zogenoemde kasgeldlimiet. Overschrijding hiervan zou kunnen leiden tot het aantrekken van lang geld.

De limieten in 2017 (x € 1.000):

Begrote lasten op jaarbasis:	€	33.192	limiet:	€	2.722
gem. ruimte t.o.v. limiet:				€	933

*minimum is € 300

Zoals te zien is, blijft GGD HN ruim binnen de kasgeldlimiet. Om deze reden is niet overgegaan tot het aantrekken van een langlopende geldlening. De wetgever heeft de rente-risiconorm gemaximaliseerd op 20% van de vaste schuld. Dit betekent dat het totaal aan herfinancieringen en renteherzieningen op de vaste schuld in enig jaar beperkt is tot 20% van de vaste schuld. GGD HN heeft geen enkele langlopende schuld. Het is niet uit te sluiten dat langlopende financiering in de toekomst noodzakelijk wordt als gevolg van gepleegde en geplande investeringen. Indien deze noodzaak zich voordoet, zal volgens het treasurystatuut gehandeld worden.

EMU-saldo

Het EMU-saldo van GGD HN wordt bepaald door het resultaat over te corrigeren voor de afschrijvingen en de investeringen die tijdens het jaar gedaan zijn. Volgens de Wet Houdbare Overheidsfinanciën dient dit saldo in de jaarverslaggeving te worden opgenomen.

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Verloop EMU-saldo	2017	2018	2020	2021	2022
Resultaat	-213	200	180	180	180
Afschrijving	555	555	755	755	755
Investerings	-895	-1.578	-503	-503	-503
EMU-saldo	-553	-823	432	432	432

Balans

Door de wijziging in het BBV is met ingang van het begrotingsjaar 2018 een geprognosticeerde balans voorgeschreven. De geprognosticeerde balans biedt inzicht in de hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van GGD HN in de komende jaren.

Geprognosticeerde balans	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
ACTIVA						
<i>Vaste activa</i>						
<i>Materiële vaste activa</i>	2.181	3.257	3.099	2.899	2.699	2.499
<i>Vlottende activa</i>						
<i>Voorraden</i>	43	43	43	43	43	43
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	5.888	5.888	5.888	5.888	5.888	5.888
<i>Liquide middelen</i>	17	17	17	17	17	17
<i>Overlopende activa</i>	2.228	1.400	1.787	2.017	2.447	2.877
TOTAAL ACTIVA	10.357	10.604	10.834	10.864	11.094	11.324
PASSIVA						
<i>Vaste passiva</i>						
<i>Algemene reserves</i>	-186	14	194	374	554	734
<i>Bestemmingsreserves</i>	53	100	150	-	50	100
<i>Vlottende passiva</i>						
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	1.747	1.747	1.747	1.747	1.747	1.747
<i>Overlopende passiva</i>	8.743	8.743	8.743	8.743	8.743	8.743
TOTAAL PASSIVA	10.357	10.604	10.834	10.864	11.094	11.324

Financiële kengetallen

Met ingang van de programmaverantwoording 2015 nemen Gemeenschappelijke Regelingen financiële kengetallen op ter vergroting van het inzicht in de financiële stabiliteit. De kengetallen die hierbij op GGD HN van toepassing zijn betreffen de netto schuldquote, de solvabiliteit en de structurele exploitatieruimte. De kengetallen m.b.t. de grondexploitatie en de belastingcapaciteit zijn voor GGD HN niet van toepassing.

Verloop kengetallen	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	6,8%	8,9%	7,6%	7,0%	5,8%	4,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	6,8%	8,9%	7,6%	7,0%	5,8%	4,6%
Solvabiliteitsratio	-1,8%	0,1%	1,8%	3,4%	5,0%	6,5%
Structurele exploitatieruimte	-0,6%	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%

3.3 Bedrijfsvoering

Personeel, salaris en rechtspositie

In 2020 vervalt de ambtelijke rechtspositie en worden de arbeidsverhoudingen bij de overheid gelijk getrokken met die in het bedrijfsleven. Dit betekent een aanpassing van de rechtspositie en ook de arbeidsvoorwaarden krijgen onvermijdelijk een herziening. In 2019 zal de GGD zich hierop goed voorbereiden. Onduidelijk is nog onder welke CAO de GGD komt te vallen.

Financiën en Bedrijfsondersteuning

Meer resultaat, meer samenwerking en meer invloed van de burger zijn speerpunten voor de komende jaren. Daarnaast willen we juist minder regels, minder verspilling en minder bureaucratie. Optimaal organiseren van maatschappelijke meerwaarde is dan ook dé uitdaging. De bedrijfsondersteuning is daarin allang niet meer alleen ondersteunend en faciliterend. Een excellente bedrijfsondersteuning wordt steeds belangrijker door richtinggevend te zijn en een volwaardige speler in het creëren van maatschappelijke meerwaarde. Dit vraagt om optimale organisatie rondom wisselende opgaven (projecten) met sterke en flexibele professionals.

3.4 Kapitaalgoederen

Het Besluit Begroting en Verantwoording heeft in oorsprong niet direct betrekking op gemeenschappelijke regelingen. Een aantal paragrafen is minder van toepassing op gemeenschappelijke regelingen. In het verleden was deze paragraaf gezien de beperkte omvang van het onderhoud van de in bezit zijnde kapitaalgoederen minder van toepassing op GGD HN. In vergelijking met de gemeenten geldt dat nu nog steeds, maar de omvang van de boekwaarde van de activa rechtvaardigt enige uitleg hieromtrent wel. GGD HN is geen eigenaar van de panden die gebruikt worden. De financiële risico's met betrekking tot groot onderhoud zijn daarmee beperkt. De waarde van de materiële activa bedraagt eind 2017 € 2.181.000.

Deze boekwaarde was als volgt te verdelen:

Bedrijfsgebouwen (inrichting):	€ 407.000
Machines, apparaten en installaties:	€ 670.000
Overige materiële vaste activa:	<u>€ 1.105.000</u>
	€ 2.181.000

De boekwaarde van de overige materiële vaste activa zal in 2018 toenemen als gevolg van het activeren van de projectkosten van het digitaal dossier JGZ. De projectkosten hebben betrekking op de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe digitaal dossier JGZ en zullen met ingang van 2019 afgeschreven worden.

3.5 Overhead

Overhead – totaal baten en lasten <small>(bedragen x €1000 en incl. mutaties reserves)</small>	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Totaal baten	-	184	97
Totaal lasten	-	10.028	10.202
Resultaat	-	-9.844	-10.105

Met ingang van 2018 is het vernieuwde BBV van toepassing. Uitgangspunt hierbij is dat alle directe baten en directe lasten op programmaniveau verantwoord worden en dat overhead apart wordt weergegeven. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Belangrijk is dat alle lasten die behoren tot de functies directie, management, strategisch beleid, managementondersteuning en bedrijfsondersteuning als overhead zijn gedefinieerd. Ook de arbokosten, algemene opleidingskosten, bureaunkosten, telefoniekosten en algemene ICT-kosten zijn centraal ondergebracht onder de overhead.

Dit onderdeel toont de totale overhead van de GGD Hollands Noorden inclusief de overhead die behoort tot Veilig Thuis.

Vanwege het eindigen van een detachering nemen de baten met € 90.000 af. Verwerking van loon- en prijsindexatie in de tarieven voor dienstverlening aan derden zorgt voor een verhoging van de baten van € 3.000, waardoor de totale baten ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging met € 87.000 afnemen.

De lasten nemen als gevolg van loon- en prijsindexatie € 317.000 toe ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging. Diverse personele mutaties zorgen voor een afname van de lasten van € 143.000. Dit resulteert in een totale stijging van de lasten van € 174.000 ten opzichte van de begroting 2018 na de 2^e wijziging.

3.6 Financiële begroting 2019

3.6.1 Overzicht baten en lasten

Baten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Jeugd	20.594	21.397	22.131
Infectieziektebestrijding	5.500	5.708	5.907
Kwetsbare Burger (excl. Veilig Thuis)	6.207	2.447	2.536
Kwetsbare Burger – Veilig Thuis		3.971	
Onderzoek, beleid & preventie	2.094	2.075	2.150
Veilig Thuis			3.971
Overhead		184	97
Totale baten	34.395	35.781	36.791
Lasten: (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Jeugd	20.838	14.753	15.352
Infectieziektebestrijding	5.416	4.164	4.304
Kwetsbare Burger (excl. Veilig Thuis)	6.224	1.981	2.045
Kwetsbare Burger – Veilig Thuis		3.274	
Onderzoek, beleid & preventie	2.107	1.336	1.385
Veilig Thuis			3.274
Overhead		10.028	10.202
Totale lasten	34.585	35.535	36.561
Resultaat voor bestemming	-191	247	230
Toevoeging reserves	50	50	50
<i>Onttrekkingen reserves:</i>			
Jeugd	19	3	0
Infectieziektebestrijding	4	1	0
Kwetsbare Burger (excl. Veilig Thuis)	2	0	0
Kwetsbare Burger – Veilig Thuis		0	
Onderzoek, beleid & preventie	2	0	0
<i>Mutatie reserves</i>	27	3	0
Resultaat na bestemming	-213	200	180

Toelichting op overzicht lasten en baten GGD HN

Loon – prijsindexatie 2019

Als gevolg van een verschil in inzicht hoe de indexering in de loop van de jaren berekend en toegepast zou moeten worden op de gemeentelijke bijdragen, is medio 2018 een externe beoordeling uitgevoerd op de door de GGD gehanteerde uitgangspunten. Het besluit dat het Algemeen Bestuur naar aanleiding hiervan heeft genomen, leidt ertoe dat de indexering voor 2018 en 2019 opgetrokken wordt naar het niveau dat nodig is om de autonome loonkostenontwikkeling te compenseren.

Omdat in de berekeningen die gebruikt zijn in deze discussie, rekening gehouden is met de daadwerkelijke ontwikkelingen in 2018, is hier in de nu voorliggende begroting voor 2019 eveneens mee gerekend. Dit houdt in dat de nacalculatie over 2018 al verwerkt is in deze begroting en deze hoeft dus niet aanvullend met de gemeenten verrekend te worden. In de indexeringsbrief van de gemeenten is uitgegaan van een voorcalculatorische loonkostenontwikkeling voor 2019 van 3,6%. Deze is verhoogd met 0,3% als gevolg van reparatie van ontwikkelingen uit eerdere jaren. Na het besluit in het Algemeen Bestuur, is die reparatie van 0,3% niet langer van toepassing en is in de huidige begroting voor 2019 alleen met een indexering van 3,6% voor de lonen gerekend.

De indexering die voor 2019 is toegepast wordt hieronder weergegeven:

Indexering 2019	Verdeling	2019
Prijsindex	30%	2,70%
Loonindex	70%	3,60%
Gewogen loon- en prijsindexatie	100%	3,33%

De **algemene gemeentelijke bijdrage** die in de begroting 2019 is opgenomen bedraagt na de aanpassing als gevolg van het besluit in het Algemeen Bestuur van juli 2018 **€ 19,21** per inwoner.

Wijziging financieringsmethodiek 0-4 jarigenzorg en adolescenten

Eind 2017 is een voorstel geformuleerd om de financieringsmethodiek van de 0-4 jarigenzorg & adolescenten te wijzigen. Besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden in het algemeen bestuur van februari 2018, de gevolgen hiervan zijn verwerkt in de begroting. De **gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar** in bedraagt **€ 334,92** en de **gemeentelijke bijdrage 12-18 jaar** bedraagt **€ 11,82** in 2019.

Indexatie gemeentelijke bijdragen 2019	Bijdrage Algemeen per inwoner	Bijdrage 0-4 jaar	Bijdrage 12-18 jaar	Bijdrage OGGZ KvNH
Gemeentelijke bijdrage 2018*	18,59	324,13	11,44	1,35
Bij: indexatie 2019	0,62	10,79	0,38	0,05
Gemeentelijke bijdrage 2019	19,21	334,92	11,82	1,40

*de basis is verhoogd, omdat het effect van de loonontwikkeling voor 2018 anders is dan het structurele effect. In 2018 heeft per 01-07-2018 loonsverhoging plaatsgevonden van 0,25%. Het effect op de bijdragen 2018 betreft naar rato 0,125% en het structurele effect op de bijdragen betreft 0,25%.

Bijdrage Veilig Thuis

De bijdrage voor Veilig Thuis is voor 2019 gelijk gehouden aan de bijdrage die eind 2017 voor 2018 bepaald is. Besluitvorming over de bijdrage voor Veilig Thuis vindt niet plaats bij de behandeling van deze begroting.

Bijdrage huisvesting JGZ

Met ingang van het begrotingsjaar 2016 zijn de huisvestingskosten voor de uitvoeringslocaties JGZ overgeheveld naar de gemeenten en verrekend op basis van daadwerkelijke kosten. De bijdrage huisvesting JGZ is separaat in de begroting 2019 opgenomen. De bijdrage huisvesting JGZ is voor 2019 verhoogd met de reguliere prijsindexatie van 2,7%.

3.6.2 Meerjarenraming 2020–2022

Baten (bedragen x€1000)	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Goederen en diensten	9.913	9.913	9.913	9.913
Bijdrage Veilig Thuis	3.945	3.945	3.945	3.945
Gemeentelijke Bijdrage 0–4 jaar & adolescenten	8.925	8.925	8.925	8.925
Gemeentelijke Bijdrage Algemeen	12.589	12.589	12.589	12.589
Bijdrage Huisvesting JGZ	1.419	1.419	1.419	1.419
Totaal baten	36.791	36.791	36.791	36.791
Lasten: (bedragen x€1000)	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Salarissen & sociale lasten	27.204	27.204	27.204	27.204
Rente en afschrijving	756	675	585	698
Budgetruimte afschrijving (vervangingsinvesteringen)		80	171	57
Goederen en diensten	8.601	8.601	8.601	8.601
Totaal lasten	36.561	36.561	36.561	36.561
Resultaat voor bestemming	230	230	230	230
Toevoeging reserves	50	50	50	50
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Incidentele Lasten	–	–	–	–
Incidentele Baten	–	–	–	–
Resultaat	180	180	180	180

Toelichting op meerjarenraming

In de meerjarenraming zijn de lasten en de baten voor de jaren 2020 t/m 2022 niet voorzien van loon- en prijsindexatie om de vergelijkbaarheid eenvoudig te houden. Indien indexering niet gehonoreerd wordt in deze jaarschijven is er sprake van aanvullende bezuinigingen en komt de begroting daarmee extra onder druk te staan.

3.6.3 Uitgangspunten voor het opstellen begroting 2019

De begroting 2019 is opgesteld rekening houdend met een actualisatie van de begroting 2018, de realisatie over 2017, de in februari 2018 door het AB vastgestelde uitgangspunten en de besluiten die het Algemeen Bestuur naar aanleiding van de indexeringsdisussie in juli 2018 genomen heeft.

De uitgangspunten die hierbij gehanteerd zijn, zijn de volgende:

Loonstijging:	3,6% ten opzichte van 2018 (de reparatie van 0,3% die in de indexeringsbrief is opgenomen voor eerdere jaren, is niet langer van toepassing)
Prijsstijging algemeen:	2,7% ten opzichte van 2018
Te hanteren loon- en prijscompensatie:	3,33% (o.b.v. verhouding loon: prijs)

Basis voor berekening gemeentelijke bijdrage algemeen: inwonertal per 1-1-2018 (Voorlopige CBS-cijfers; definitief pas medio 2018 bekend).

Met ingang van 2019 wijzigt de financieringsmethodiek van de 0-4 jarigenzorg & adolescenten in een bijdrage 0-4 jaar en een bijdrage 12-18 jaar. De basis voor berekening van de gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar is het voorlopige aantal 0-4-jarigen per 1-1-2018. De basis voor berekening van de gemeentelijke bijdrage 12-18 jaar is het voorlopige aantal 12-18-jarigen per 1-1-2018 (gegevens medio 2018 definitief bekend). De totale bijdrage 0-4 jaar en de totale bijdrage 12-18 jaar worden op basis van het aantal 0-18 jarigen verdeeld over de gemeenten.

De algemene gemeentelijke bijdrage die is opgenomen in deze begroting bedraagt € 19,21 per inwoner.

De gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar bedraagt € 334,92 en de gemeentelijke bijdrage 12-18 jaar bedraagt € 11,82.

Tenslotte is de bijdrage voor de OGGZ-dienstverlening voor de Kop van Noord-Holland € 1,40 per inwoner van de betreffende regio.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van verwachte gemeentelijke bijdragen per onderdeel per gemeente. Als gevolg van wijzigingen in de uiteindelijke inwonertallen is het mogelijk dat de uiteindelijke hoogte van de bedragen per gemeente enigszins afwijkt van de hier opgenomen bedragen.

3.6.4 Overzicht gemeentelijke bijdragen per gemeente 2019

Gemeentelijke bijdrage algemeen

Gemeente	Inwoners per 1-1-2018	Gemeentelijke Bijdrage Algemeen 2019
	voorlopig	19,21
Alkmaar	108.500	2.084.285
Bergen	29.941	575.167
Castricum	35.607	684.010
Den Helder	55.762	1.071.188
Drechterland	19.443	373.500
Enkhuizen	18.475	354.905
Heerhugowaard	55.868	1.073.224
Heiloo	23.102	443.789
Hollands Kroon	47.686	916.048
Hoorn	72.808	1.398.642
Koggenland	22.671	435.510
Langedijk	27.841	534.826
Medemblik	44.479	854.442
Opmeer	11.527	221.434
Schagen	46.380	890.960
Stede Broec	21.670	416.281
Texel	13.583	260.929
Totaal	655.343	12.589.139

De aantallen inwoners per 01-01-2018 zijn voorlopige aantallen. Facturering geschiedt op basis van definitieve aantallen.

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Gemeentelijke bijdragen 0-4 jaar & 12-18 jaar

Bijdrage 0-4 jaar & 12-18 jaar 2019	Bijdrage 0-4 jaar	Bijdrage 12-18 jaar	Totaal Bijdrage 2019
Inwoners 0-4 (per 01-01-2018)	24.919		
Inwoners 12-18 (per 01-01-2018)		48.972	
Bijdrage per 0-4 jarige	334,92		
Bijdrage per 12-18 jarige		11,82	
Totaal Bijdrage 2019	8.345.858	578.677	8.924.535

De verdeling per gemeente is gebaseerd op het aantal 0-18 jarigen. Zie onderstaande tabel.

Gemeente	Inwoners per 1-1-2018	Verdeelsleutel	Gemeentelijke Bijdrage 0-4 jaar 2019	Gemeentelijke Bijdrage 12-18 jaar 2019	Totaal bijdrage 2019
	voorlopig	0%	334,92	11,82	
Alkmaar	20.945	16%	1.352.983	93.812	1.446.794
Bergen	4.737	4%	305.996	21.217	327.212
Castricum	6.460	5%	417.296	28.934	446.230
Den Helder	10.032	8%	648.036	44.933	692.969
Drechterland	3.989	3%	257.677	17.867	275.544
Enkhuizen	3.586	3%	231.645	16.062	247.706
Heerhugowaard	12.488	10%	806.686	55.933	862.620
Heiloo	4.333	3%	279.898	19.407	299.306
Hollands Kroon	9.667	7%	624.458	43.298	667.757
Hoorn	15.086	12%	974.509	67.570	1.042.079
Koggenland	4.760	4%	307.481	21.320	328.801
Langedijk	5.877	5%	379.636	26.323	405.959
Medemblik	9.117	7%	588.930	40.835	629.765
Opmeer	2.310	2%	149.219	10.346	159.565
Schagen	8.925	7%	576.528	39.975	616.502
Stede Broec	4.489	3%	289.976	20.106	310.082
Texel	2.398	2%	154.903	10.741	165.644
Totaal	129.199	100%	8.345.858	578.677	8.924.535

De aantallen inwoners 0-18 jaar, 0-4 jaar en 12-18 jaar per 01-01-2018 zijn voorlopige aantallen. Facturering geschiedt op basis van definitieve aantallen.

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Gemeentelijke bijdragen OGGZ Kop van Noord-Holland

Gemeente	Inwoners per 1-1-2018	Gemeentelijke bijdrage OGGZ 2019
	voorlopig	1,40
Den Helder	55.762	78.067
Hollands Kroon	47.686	66.760
Schagen	46.380	64.932
Texel	13.583	19.016
Totaal	163.411	228.775

De aantallen inwoners per 01-01-2018 zijn voorlopige aantallen. Facturering geschiedt op basis van definitieve aantallen.

Bijdrage Huisvesting JGZ

Gemeente	Bijdrage Huisvesting JGZ 2019
Alkmaar	279.962
Bergen (NH.)	49.966
Castricum	69.746
Den Helder	121.578
Drechterland	59.970
Enkhuizen	54.178
Heerhugowaard	14.039
Heiloo	57.377
Hollands Kroon	114.779
Hoorn	171.337
Koggenland	40.151
Langedijk	24.187
Medemblik	142.102
Opmeer	36.414
Schagen	95.739
Stede Broec	51.832
Texel	35.930
Totaal	1.419.287

De bijdrage huisvesting JGZ 2019 is gebaseerd op de actualisatie van de begroting 2018 en ten opzichte hiervan vermeerderd met 2,7% prijsindexatie. De kosten zullen jaarlijks op basis van de begroting als voorschot per kwartaal worden gefactureerd en achteraf op basis van daadwerkelijke realisatie verrekend worden met de gemeenten.

Bijdrage Veilig Thuis

Gemeente	Bijdrage Veilig Thuis
Den Helder	642.838
Hollands Kroon	134.695
Schagen	155.476
Texel	49.908
<i>Subtotaal Kop van NH</i>	<i>982.917</i>
Hoorn	662.952
Drechterland	67.813
Enkhuizen	119.578
Koggenland	83.413
Medemblik	228.287
Opmeer	63.460
Stede Broec	135.534
<i>Subtotaal WF</i>	<i>1.361.037</i>
Alkmaar	955.268
Bergen (NH.)	61.539
Castricum	81.540
Heerhugowaard	290.002
Heiloo	46.154
Langedijk	110.001
Uitgeest	56.924
<i>Subtotaal NK</i>	<i>1.601.428</i>
Totaal	3.945.382

Veilig Thuis wordt sinds 2015 uitgevoerd door de GGD. Veilig Thuis maakt juridisch onderdeel uit van GGD HN en de gemeenten hebben de afspraken vastgelegd in een driejarige dienstverleningsovereenkomst over 2018–2020.

In de begroting Veilig Thuis 2018 zijn de gemeentelijke bijdragen eenmalig verhoogd met € 995.000. In de begroting 2019 van de GGD Hollands Noorden is deze eveneens opgenomen. Op grond van de dienstverleningsovereenkomst wordt de begroting 2019 van Veilig Thuis separaat ter besluitvorming aan de gemeenten voorgelegd. Er heeft geen indexatie van de bijdragen plaats gevonden.

Bijlage 1 Overzicht wettelijke taken GGD

Taken	Taak met een wettelijke grondslag die verplicht door een GGD moet worden uitgevoerd	Taak met een wettelijke grondslag die (mede) overgelaten mag worden aan een ander dan de GGD	Aanvullende taken	Soort wet
Programma Infectieziekten				
Algemene infectieziektebestrijding	X			Wet publieke gezondheid
Handhaving kinderopvang		X		Wet Kinderopvang
Inspecties bedrijven	X			Wet publieke gezondheid
Inspecties kinderopvang	X			Wet kinderopvang
Medische milieukunde	X			Wet publieke gezondheid
Reizigersadvisering			X	Wet publieke gezondheid
Seksuele gezondheid	X			Wet publieke gezondheid
Technische hygiënezorg	X			Wet publieke gezondheid
Tuberculosebestrijding	X			Wet publieke gezondheid
Programma Jeugd				
Basispakket JGZ				
Begeleidingscontact (1e,2e en 3e)		X		Wet publieke gezondheid
Contactmoment op indicatie		X		Wet publieke gezondheid
Inlooppreekuren en telefonische advisering JGZ		X		Wet publieke gezondheid
Intakehuisbezoek		X		Wet publieke gezondheid
Jeugdgezondheidszorg Voortgezet Onderwijs		X		Wet publieke gezondheid
Neonataal screeningshuisbezoek		X		Wet publieke gezondheid
Periodiek gezondheidsonderzoek 0-15 mnd		X		Wet publieke gezondheid
Periodiek gezondheidsonderzoek 4-13 jr		X		Wet publieke gezondheid
Periodiek gezondheidsonderzoek 15 mnd-4 jr		X		Wet publieke gezondheid
Zorgafstemming		X		Wet publieke gezondheid
Zorggebonden overleggen		X		Wet publieke gezondheid
Prenatale voorlichting				
Prenatale voorlichting		X		Wet publieke gezondheid
Rijksvaccinatieprogramma				
Rijksvaccinatieprogramma		X		Wet publieke gezondheid
Aanvullende (WMO) taken				
Begeleidingscontact (overig, 4e en meer)		X		WMO/Jeugdwet
Coördinatie Home Start		X		WMO/Jeugdwet
Ondersteuning spraak taal ontwikkeling		X		WMO/Jeugdwet
Opvoedspreekuren		X		WMO/Jeugdwet
Kortdurende Videohometraining		X		WMO/Jeugdwet
Groepsgerichte voorlichtingsactiviteiten		X		Wet publieke gezondheid
Ondersteuning CJG		X		WMO/Jeugdwet
Telefonische en online bereikbaarheid CJG		X		WMO/Jeugdwet
VoorZorg		X		WMO/Jeugdwet
Zorgcoördinatie (1 gezin1 plan)		X		WMO/Jeugdwet
Overige taken				
Extern vertrouwenspersoon voor (voors)cholen			X	
Begeleiding en Deskundigheidsbevordering Professionals			X	
Schoolgerelateerde specifieke diensten		X		Leerplichtwet
Toeleiding naar VVE		X		
Programma Kwetsbare burgers				
Afhandeling besmettingsincidenten medewerkers Politie			X	
Arrestantenzorg			X	
Forensisch onderzoek			X	
Gedetineerdzorg			X	
Forensische geneeskunde			X	
Lijkschouw		X		Wet op de lijkbezorging
GGD Rampenopvangplan (GROP)	X			Wet publieke gezondheid
Psychosociale hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen	X			Wet publieke gezondheid
Publieke Gezondheid Asielzoekers			X	Wet publieke gezondheid
Vangnet en Advies		X		WMO
Veilig Thuis		X		WMO
Prostitutiecentrum		X		WMO
Programma Onderzoek, Beleid en Preventie				
Deskundigheidsbevordering gezondheid	X		X	Wet publieke gezondheid
Gezondheidsinformatie	X			Wet publieke gezondheid
Gezondheidsenquêtes en monitoren	X			Wet publieke gezondheid
JGZ op het Voortgezet Onderwijs – onderdeel Emovo	X			Wet publieke gezondheid
Onderzoek naar en ontwikkeling van gezondheidsbevorderende thema's en/of interventies	X			Wet publieke gezondheid
Advies en ondersteuning op het gebied van onderzoek en informatie	X			Wet publieke gezondheid
Advisering gezondheidsbeleid en bevordering	X			Wet publieke gezondheid
Coördineren van gezondheidsbevorderende programma's en interventies	X			Wet publieke gezondheid
Procesbegeleiding en ondersteuning van gemeenten	X			Wet publieke gezondheid
Academisch Platform Noord-Holland Noord			X	
Verbeteren van de preventiestructuur	X			Wet publieke gezondheid

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Bijlage 2 Overzicht baten & lasten per categorie

Baten (bedragen x€1000)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Goederen en diensten	9.967	9.668	9.913
Bijdrage Veilig Thuis	3.515	3.945	3.945
Gemeentelijke Bijdrage 0-4 jaar & adolescenten	7.892	8.676	8.925
Gemeentelijke Bijdrage Algemeen	11.641	12.110	12.589
Bijdrage Huisvesting JGZ	1.379	1.382	1.419
Totaal baten	34.517	35.535	36.791
Lasten: (bedragen x€1000)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2e wijziging	Begroting 2019
Salarissen & sociale lasten	24.608	26.397	27.204
Rente en afschrijving	558	556	756
Budgetruimte afschrijving (vervangingsinvesteringen)	9.351	8.583	8.601
Goederen en diensten	9.351	8.583	8.601
Totaal lasten	34.395	35.781	36.561
Resultaat voor bestemming	-123	247	230
Toevoeging reserves	50	50	50
Onttrekkingen aan reserves	27	3	0
Incidentele Lasten	68	-	-
Incidentele Baten	-	-	-
Resultaat	-213	200	180

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Bijlage 3 Overzicht baten & lasten per taakveld

Taakveld (in € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo	Gemeentelijke bijdrage algemeen	Gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar & 12-18 jaar	Gemeentelijke bijdrage OGGZ KvNH
0.1 Bestuur	-	41	-41	-		
0.4 Overhead	97	10.159	-10.062	-		
0.5 Treasury	-	2	-2	-		
0.10 Mutaties reserves	-	50	-50	-		
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.277	768	509	156		
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.971	3.274	697	-		
7.1 Volksgezondheid	31.446	22.317	9.129	12.433	8.925	229
Totaal	36.791	36.611	180	12.589	8.925	229

Gemeentelijke bijdrage algemeen per taakveld per gemeente

Gemeente	Gemeentelijke bijdrage Algemeen 2019	Taakveld 6.1 per jaar	Taakveld 7.1 per jaar
	19,21		
Alkmaar	2.084.285	25.900	2.058.385
Bergen	575.167	7.147	568.019
Castricum	684.010	8.500	675.511
Den Helder	1.071.188	13.311	1.057.877
Drechterland	373.500	4.641	368.859
Enkhuizen	354.905	4.410	350.495
Heerhugowaard	1.073.224	13.336	1.059.888
Heiloo	443.789	5.515	438.275
Hollands Kroon	916.048	11.383	904.665
Hoorn	1.398.642	17.380	1.381.262
Koggenland	435.510	5.412	430.098
Langedijk	534.826	6.646	528.180
Medemblik	854.442	10.618	843.824
Opmeer	221.434	2.752	218.682
Schagen	890.960	11.071	879.888
Stede Broec	416.281	5.173	411.108
Texel	260.929	3.242	257.687
Totaal	12.589.139	156.437	12.432.702

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

Gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar & 12-18 jaar per taakveld per gemeente

Gemeente	Gemeentelijke bijdrage 0-4 jaar & 12-18 jaar 2019	Taakveld 7.1 per jaar
Alkmaar	1.446.794	1.446.794
Bergen	327.212	327.212
Castricum	446.230	446.230
Den Helder	692.969	692.969
Drechterland	275.544	275.544
Enkhuizen	247.706	247.706
Heerhugowaard	862.620	862.620
Heiloo	299.306	299.306
Hollands Kroon	667.757	667.757
Hoorn	1.042.079	1.042.079
Koggenland	328.801	328.801
Langedijk	405.959	405.959
Medemblik	629.765	629.765
Opmeer	159.565	159.565
Schagen	616.502	616.502
Stede Broec	310.082	310.082
Texel	165.644	165.644
Totaal	8.924.535	8.924.535

Gemeentelijke bijdrage OGGZ KvNH per taakveld per gemeente

Gemeente	Gemeentelijke bijdrage OGGZ 2019	Taakveld 7.1 per jaar
	1,40	
Den Helder	78.067	78.067
Hollands Kroon	66.760	66.760
Schagen	64.932	64.932
Texel	19.016	19.016
Totaal	228.775	228.775

Bijlage 4 Begroting Veilig Thuis Noord-Holland Noord (bedrijfseconomisch)

De programmabegroting van Veilig Thuis moet volgens de begrotingsvoorschriften BBV worden opgesteld. Dit heeft tot gevolg dat begroting minder inzichtelijk is door de toerekening van overhead aan het programma overhead. De begroting van Veilig Thuis op bedrijfseconomische grondslagen is ontvlochten uit de programmabegroting. In de onderstaande begroting zijn de overheadposten geïntegreerd.

Baten: (bedragen x € 1.000,-)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2 ^e wijziging	Begroting 2019
Overige opbrengsten	52	26	26
Gemeentelijke bijdrage DVO	3.515	3.945	3.945
Totaal baten	3.567	3.971	3.971
Laasten:			
(bedragen x € 1.000,-)	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2 ^e wijziging	Begroting 2019
Personeelslasten	3.058	3.460	3.460
Overige kosten	262	277	277
Doorbelasting GGD HN (overhead)	252	234	234
Totaal lasten	3.572	3.971	3.971
Resultaat voor bestemming	-/- 5 N	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Resultaat	-/- 5 N	0	0

Toelichting op overzicht lasten en baten GGD HN

Veilig Thuis wordt sinds 2015 uitgevoerd door de GGD. Veilig Thuis maakt juridisch onderdeel uit van GGD HN en de gemeenten hebben de afspraken vastgelegd in een driejarige dienstverleningsovereenkomst over 2018-2020. In de begroting Veilig Thuis 2018 zijn de gemeentelijke bijdragen eenmalig verhoogd met € 995.000. In de begroting 2019 van de GGD Hollands Noorden is deze eveneens opgenomen. Op grond van de dienstverleningsovereenkomst wordt de begroting 2019 van Veilig Thuis separaat ter besluitvorming aan de gemeenten voorgelegd. Er heeft geen indexatie van de bijdragen plaats gevonden.

VT heeft een meerjarenplan 2018-2020 en een plan van aanpak wachtlijsten 2018 opgesteld. De financiële gevolgen van deze plannen zijn niet in de bovenstaande begrotingen verwerkt.

Formatie in FTE	Realisatie 2017	Begroting 2018 na 2 ^e wijziging	Begroting 2019
Eigen medewerkers uitvoering	39,0	44,2	44,2
Inhuur medewerkers uitvoering	2,0	0	0
Management en ondersteuning	2,1	2,3	2,3
Inhuur management en ondersteuning	0,2	0	0

Aangepaste Programmabegroting 2019 GGD Hollands Noorden

	43,8	46,5	46,5
--	------	------	------